

Megint a választásokról

VISSZHANG - LXVI. évfolyam, 27. szám, 2022. július 8.

Számtalan elemzés, értékelés született az áprilisi választásról – ezekből emelek ki néhány, többé-kevésbé megalapozott szempontot, közhelyet. Nem céloim, hogy felelősöket keressek – a 2/3-ot jelentő 3 (vagy 4) „mandátumért” sokan bejelentkezhetnek.

Az előre tudható volt, hogy a választás nem lesz sem szabad, sem tisztességes. Azt a minimumot teljesítette az ellenzék, hogy közösen indított jelölteket – de a becstelen, hazug kormányzati kampány önmagában mindent képes volt eldönteni.

„Az ellenzéknek nem volt programja, mozgósító üzenete. Nem is ismerte a vidéket, a szavazatszámológát pofon csapta a valóság. A Fidesz teljesen uralja a vidéket, média-túlsúlyuk mellett még személyenként tudták győzködni a sokszor megtévesztett embereket. Jobbról akarta előzni a Fideszt, nem volt mondanivalója a baloldal számára. MZP és a pártok nem dolgoztak össze, MZP nagyon sokat bakizott. A civilek nem tudtak elég erőt felmutatni, így a pártok könnyedén lepattintották őket. Nem szabadott volna összefogni a Jobbikkal (vagy éppen Gyurcsánnyal). Nem a pártoknak, hanem a civileknek kellett volna összefogniuk.”

A létező választási törvényre kell megoldást találni: vagy beletörődünk, hogy a maffiaállamot nem lehet választáson legyőzni vagy akár csak meggyengíteni – vagy egy olyan ellenerőt kell megmutatni, mely képes az egyéni körzetek jelentős részében győzni. Ebben kis szerepe van a jelöltek egyéni képességeinek, hitelességének – a döntő az, amit a listás szavazatok is kifejeznek, vagyis melyik tábornak mekkora a támogatottsága.

Külön tanulmányt érdemelne, hogyan következett be a 2010-es földindulás – biztos, ami biztos alapon minden, ehhez vezető lehetőséget elzártak a mostani ellenzék elől (választási rendszer átszabása, ellenzéki hangok kiirtása a közmédiából, népszavazás lehetetlenné tétele, önkormányzatiság maradványainak a felszámolása stb.). Már 2014-ben felmerült egy ernyőszervezet létrehozása – ha azt egy stabil háromlábú széknek képzeljük, akkor az első lábát Schiffer András, a másodikat Mesterházy Attila rúgta ki. Ezután a pártpolitikai földharcban Bajnai Gordonnak már esélye sem volt. 2018-ban Botka László nem a sikeres ellenzéki polgármestereket állította maga mögé, hanem az MSZP-t – ezen az sem segített, hogy első lépésként páros lábbal szállt bele a DK-ba. Az MSZP-DK osztozkodás eleve nem hagyott sok teret a különállásukat identitásképző erőnek gondoló LMP és a frissen alakult Momentum számára, a megjelenő, ún. „civil” kezdeményezésekre (az önnön demokratizmusába fulladó DEKA-ra, a sokáig csak a választási törvénnyel foglalkozó KOM-ra) ma már nagyon kevesen emlékeznek. Egyértelmű lett, hogy az ellenzéki pártok képtelenek politikai változást elérni, náluk sokkal szélesebb társadalmi összefogásra lenne szükség. Meg is alakult az MMM, az ELEGY, a Civil Bázis – de miközben ők szerveződtek, szerveződgettek, az ún. rabszolgatörvény egy pódiumra terelte az önmagukat is meglepő „hatpártokat”. Ők azután – ezen felbuzdulva – el is kezdtek pártokként működni.

Az előválasztásnak éppen az lehetett volna a célja és az eredménye, hogy az egymástól igencsak eltérő identitású és ideológiájú embereket összehozza egy közös, minimális, előre megkötendő koalíciós kompromisszum érdekében. Erre szolgálhatott volna egy listás, erő- és programsorrendet meghatározó előválasztás. (Német mintára nem zárna ki az egyéni körzetekben az előválasztást – hiszen komoly PR-lehetőség *lehetne*.) Azt mondják, a tűz és a víz kioltja egymást – de éppígy gőzt, energiát is lehetett volna termelni belőle. Jó alkalom lett volna elmagyarázni a szimpatizánsoknak, mi miért történik, miben tudnak megegyezni, s miben nem – és kiváló alkalom új erőket is bevonni, számukra lehetőséget adni. De nem ez

történt – a pártok ezt „elintézték okosba”¹ –, s innentől minden kritika jogos, amit az előválasztással kapcsolatban meg szoktak fogalmazni. Tudjuk, hogy a maffia mára teljesen beivódott a társadalom minden szövetébe – nem sok reményt és esélyt adva a leváltására, még egy, a fentiekben vázolt megoldással sem. De ez nem az előválasztáson múlik – az csak egy lehetséges eszköz, az építkezési folyamat lezárása.

Az építkezésnek egy alternatív/társadalmi parlament² adhatna keretet (www.geo2.blog.hu. Mivel 2014-es az említett írás, biztos, hogy sok tekintetben aktualizálni kellene, de egyben igyekszik tisztázni a „civilség” fogalmát is). Ezen belül kellene működtetni a szakmai/társadalmi kerekasztalokat, kidolgozva a köztársaság kereteit, ágazati programjait. A program jelentőségét egy ironikus mondás így írja le: elsősorban azért van rá szükség, hogy ha kampánykörúton nincs a közelben egy hordó, akkor arra felállva lehessen szónokolni. Ezért azután elég terjedelmesnek kell lennie – s szilárdan felépítettnek is, nehogy szét tudja fújni egy könnyű szellő. Vagyis egy kampányban az „üzenet” célba juttatása a fontos – hazai gyakorlatunkban láthattuk, hogy program nélkül, számlira állva is lehet győzni. Ezért a program szakmaiságánál fontosabb az elkészítés módja. (Egy közepes felkészültségű írástudó öt perc alatt össze tud állítani egy programot, vagy egy annak nevezhető³ irományt.) Az alternatív parlament szereplői programjuk alapján kérhetnek támogatást, a nyilvánosság előtt működő kerekasztalok nyilvánvaló teszik, hogy a felek nem szerelmi házasságra, hanem kényszer szülte koalícióra készülnek. (Szükség volt a leginkább eltérő identitású DK és a Jobbik közti együttműködésre, de a megkötött paktum sok kárt okozott.)

Kijelenthető, hogy valójában volt az ellenzéknek egy szilárd, szakmailag megalapozott programja, amiről akár magasból, messze hangzóan lehetett volna politizálni – de nem így történt. Egyrészt viszonylag későn készült el, s az egyes fejezeteket nem az árnyékkormány miniszterei mutatták be – kormányzóképeséget, hitelességet felmutatva egyben. A nagyobb baj az, hogy nem készült el az az egy-két mondatos kivonat, mely a győzelem „üzenete” lehetett volna. Talán van, aki még emlékszik: Kelet helyett Nyugat. Gyűjtogatóra ne bízzuk a tűzoltást. Hozzuk haza a nekünk járó uniós pénzeket – a kampány utolsó két hetében ez már nagyon késő volt. A program valójában nem is érdekelte sem az ellenzék – de még a Fideszt sem. (Ők inkább „kreatívan” kitalálták, mit hazudjanak az ellenzék szándékairól.)

A politika iránt érdeklődő ismerőseim körében elvégzett „kutatás” szerint az előválasztáson a különböző alkotmányozási kérdések szerepeltek – a kampányban pedig a korrupció, egészségügy, oktatás. Törzsszavazóin, feltétlen hívein túl a Fidesz megközelítőleg egymillió szavazatot gyűjtött még be, olyanokét, akiknek személyes biztonságuk vagy inkább annak az érzete volt a legfontosabb. (A Policy Solutions felmérése még a háború előtt történt, de ha az osztogatásokra gondolunk, nyilvánvaló, hogy osztogatási ígérekkel sem lehetett volna jobb eredményt elérni.)

Nem lévén kampányguru, nem tudhatom, mi a jó megoldás – de száműzném az ellenzéki szótárból a „korrupció” kifejezést, helyette arra fókuszálnék, hogy a maffiaállam léte és működése mennyiben és miben akadályozza a közjó érvényesülését. (Ez utóbbi a gazdaság, társadalom, kultúra, környezet hosszú távú fenntarthatóságát jelenti.) A korrupció ugyanis egy kedélyes szó – a vármegyék, főispánok korát idézi, amikor csak az boldogulhatott, aki ügyeskedett, kihasználta a kapcsolatait –, s korrupció amúgy mindig volt, s marad is. De más a helyzet a maffiakormánnyal: igaz, az EU-s forrásokból az emberek nagy része jobban él, mint négy, nyolc, akár tizenkét éve – de miközben a maffiaállam urai elfoglalják a listán a leggazdagabb száz magyar helyét, személyes fogyasztásunkat tekintve már csak Bulgáriát előzzük meg az EU-ban. Valóban ingyenes maradt az egészségügy, nincs vizitdíj sem – de ha belátható időn belül gyógyulni akarunk, a magánegészségügyet kell igénybe vennünk. Látványos a dolog a rezsiszűkítésben – ami csak addig működött, amíg a piaci energiaárak alacsonyabbak voltak, de eddig is a leggazdagabbak voltak az igazi haszonélvezői. Ugyancsak sikeresen kommunikálható az adócsökkentés – valójában a legszegényebbek ez nem segített, s a középosztály is megfizeti az árát az áfával, az inflációval. S igen, egy választáshoz elég hárommillió szavazat – de a jövőnkét éljük fel, ha nem adunk esélyt a nagyobb képzettség, a több és jobb tudás megszerzésére. Mert ahogy viselkedünk, élünk vagy nem élünk a lehetőségeinkkel, az is a kultúránk része, nemcsak nyelvünk és irodalmunk megőrzése, megélése. S nem

feledhetjük, bármit teszünk is, állandó hatással van a természetre, környezetünkre.

Ha már a szótárazásnál tartunk: túl azon, hogy ne fogadjuk el a maffiózók által használt fogalmakat, van még egy szó, amit sokkal ritkábban szabad használni, s ez az áruló. A kampány során ezt túl gyakran hallottuk MZP szájából – de amíg ő elsősorban ezt azokra értette, akik nem rendelnek mindent alá a közös céloknak, s saját párt-/egyéni érdekeiket akarják érvényesíteni, aki ezt hallotta, joggal volt kíváncsi, kik azok, akik konkrét anyagi, egzisztenciális okokból átálltak a másik oldalra.

A jogállamiságot sértő módon hatalmas a kormányzati és a tőle függő média túlsúlya – de ezt tudhattuk, tudtuk. Ezért sokan mondják, hogy egy ellenzéki médiumra lenne szükség – ők tévednek. (Az alábbiakban megfogalmazott javaslatot az ellenzéki erők korábban nem vették komolyan – de valami hasonlót kellene megvalósítani a jövőben, igaz, még a korábbiaknál is nehezebb körülmények között.) Sokkal inkább egyfajta hírszolgáltató platformra, applikációra lenne szükség, hiszen ellenzéki (vagy pontosabban: maffiaállamtól független) média – létezik. Ami felvetődött, hogy egy országos, alapvetően online médiahálózatot lenne jó létrehozni – tartalmában hasonló elv alapján, mint a <https://www.kozhir.eu/>. A kívánatos az lenne, ha az egyes OEVK-k lakói nemcsak országos, hanem helyi híreket is kapnának. (A javaslat abból indul ki, hogy ha valaki helyi hírekkel találkozik, az jobban felkelti a figyelmét, mint az országos, vagy pláne a világpolitikai események. A hírek közt lehetnek „Blick-fangosak” is, például „elrabolták a szép menyasszonyt” = férjhez ment Matzákék Iucájája.) A Nyomtass Te Is egyik, ha nem a legfontosabb funkciója lehetne az is, hogy felhívja a figyelmet erre az „Ellenzéki MTI-re”. Ilyesmi a célja a <https://iranytu.org/>-nak, de nem találkoztam még tartalomterítéssel.

A legfontosabb az lenne, hogy az ún. ellenzéki hangok eljussanak az ország minden részébe. Ez érdeke a már ma is létező, de elsősorban Budapesten és a nagyvárosokban olvasott-figyelt portáloknak is. Közülük toborozható 106 helyi tudósító és/vagy tényfeltáró újságíró.⁴

Egy olyan appot vagy hírlevelet kellene működtetni, melyben az országoson kívül a helyi híreket is megkapnák a felhasználók. (Irányítószám alapján az OEVK beazonosítható a kisebb települések esetében – őszintén szólva Budapest és néhány nagyváros most kevésbé érdekes.) Az appra/hírlevélre a Nyomtass Te Is szóróanyagaival lehet külön is felhívni a figyelmet – bizonyára jó pár budapesti akad, aki egy-egy hétvégén vállalja, hogy terjeszti ezeket a kifizetetlen bejárásával.

Ők, a „helyi tudósítók” egyrészt segíthetnének abban, hogy ha valami gond van esetleg egy előválasztáson induló jelölttel, az még időben napvilágra kerülhessen – másrészt adatokat gyűjthetnek a NER helyi működéséről. Nem akarok szemétkedni, de az ilyen adatokat majd célszerűen lehetne felhasználni, például az éles kampányban, pontosan időzítve.

És végül: jól tudom, attól, hogy leírom egy társadalmi/alternatív parlament szükségességét, még senkinek sem könnyítettem meg a dolgát – azt létre is kell hozni és működtetni. A politikai pártoknak nemcsak a hitelessége csökkent tovább – anyagi, szervezeti feltételeik is romlottak. Sokan fognak mozgolódni, elutasítva a pártokat – valami, többnyire hamis, civilek iránti respektben bízva. (Adódhatna az elvi lehetőség, hogy kiemelkedik nagy és erős ellenzéki párt – de magam keveset mernék erre tenni.)

Mivel minden szavazókörben ott voltak az ellenzék aktivistái, meg kell kérni őket, hogy településenként összegezzék a tapasztalataikat, ami alapja lehet egy térképnek vagy miniszociográfiáknak is.

A szakmai kerekasztalokba be kell vonni az NGO-kat: tudásuk, tapasztalatuk, személyes kapcsolataik sokat segíthetnek. Az őszinte és bátor programokra lehet majd építeni a következő időszak hatalmi politizálását: ha az alternatív parlament nem tudja kitermelni a maga árnyékkormányát, akkor esély sem lesz itt társadalmi változásra.

Nem vagyok naiv – egy ilyen írástól nem változnak meg a dolgok. De ha mégis valami hasonló történne, négy év múlva valószínűleg előáll majd valaki, hogy ezt egy ciklussal korábban kellett volna meglépni. Mondjuk azt, hogy nem ellenzékéről – hanem demokratákról beszéljünk.

1 <https://www.ferfihang.hu/2012/08/02/a-skorpio-es-a-beka/>

2 https://geo2.blog.hu/2014/11/14/d_a_megvalto_civilek_176

3 https://geo1.blog.hu/2017/04/29/kormanyprogram_5_perc_alatt

4 Az általam olvasott *Telex*, *24.hu*, *44.hu*, *Hvg*, *Jelen*, *Azonnali*, *Mérce*, *Magyar Hang* profiljába ez viszonylag könnyen beilleszthető – de akár a *MANCS*, *ÉS*, *168 Óra* stb. is szóba jöhetne. Ismertebb helyi portálok: *Debreciner.hu*, *Szabad Pécs*, *Nyugat.hu*, *Veszprémkukac*, *7300.hu*, *6300.hu*, *Kapos-T*, *KecsUp* és a *Borsod24* – de biztosan vannak még egyéb médiumok is.